

tuleb kuuldavale Veenuse needimotiiv esimese vaatuses esimesest pildist, mida siiski peagi jämmatab rõõm, mille kandidaks esmapoones osutub eestriide avanedes laulukotta ruttav Elisabeth. Hõiskavalt ta tervitab seda armast rummi, millest ta sest saadik emale hoidunud, kui siin enam ei kõlannud Tannhäuseri laul. Nähtud, mil igatsetu jälle tagasi jõudmas, Elisabethi ärkab uus elu.

Astub sisse Tannhäuser Wolframi juhtuna, kes peagi peentundeliselt taandub. Saadetuna tuis-kavast vihulite passaažist heitub Tannhäuser võitluna jalge ette, kes neitsilikus ärevuses tahab laskuda, siis aga ometi jääb, ning meeldiva klarnett-motiivi saatel pöördub küsitelles Tannhäuseri poole:

Ime on ta toonud tagasi, kostab Tannhäuser, ning haaratuna oma tundmuste hoost Elisabeth avab talle oma südame, lõpetades: „Heinrich! Heinrich! Mis teie teinud mul?”

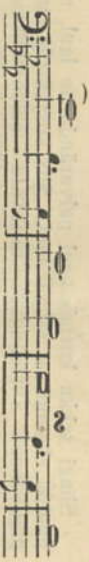
Nähtud ei keela ka Tannhäuser oma tundmuse, lausa kiites armastuse jumalat, kes neid jälle juhtinud kokku. Temaga ühineb Elisabethi vanema ooperi stiilis duetiks. Tundeist pakitseval rinnal langeb Elisabeth Tannhäuseri lahkudes oma onu, maakrahvi, kaenla, kes tuleb küllalisi vastu võtma. Nähes ning mõistes neiu tundekülhist ta annab sellele aega jõudu koguda, kuni eelseisev lauljate võistluspidu ise kaunis kunstivormis seda avaldab.

Nende kahekõnet katkestavad küllaliste saabumist kuulutavad fanfaarid, kes peagi pidulikuis marsis ilmuvad maavälisejat tervitama:

Küllaliste järele tulevad lauljad; maakrahv tervitab neid ja kiidab nende rüütellikust samuti kui nende kunsti. Tänaise võistluse ühesandeks aga olgu selgitada Tannhäuseri tagasi toonud imeväe, armastuse, õilsamat olemust. Liisk määrab Wolframi alustajaks.

Wolfram kirjeldab armastust imeallikana, millesse ei tohi puutuda sübel käel, mida tohivast vaid hardas palveluses vaadelda. Tannhäuser, kelles ärkavad Veenuse võlud, kuigi armastab omas südames Elisabethi, vastab Wolframile: hardas palves pöördugu inimesed vaid tähtis taeva poole; armuallikast aga tuleb juna täiel söömul. Kuulajad, kes Wolframi laulule avaldasid oma nõusolekut, väikivad võõrastuses Tannhäuseri selliste avalduste puhul ning summitavad oma külmusega Elisabethi vaikima, kes kaasakistuna oma lemmiku võivat hoost, oli valmis talle kiitust jagama. Kes aga ei vaiki, on Biterolf: vihaseks ta hüppab üles vooresse kaitseks ning karni sõnaga karistab Tannhäuseri lodevat käsitust armastusest, pälvides sellega kõigi koosolejate tormilist kiitust. Nähtud ei püsi ka Tannhäuser enam istmel: Biterolf, see haukuv hunt, ei võivat tundagi omas vanuses armastust ning see, mis ta elus armurõõmuna maistata saanud, see polnud ial miskit väärt. Säärase isiklise haavamise peale tõmbab Biterolf mööga, kuid maakrahvi vahelesegamine talitseb ärevusse sattunud. Nähtud võtab Wolfram veel kord sõna, et kaunis hünni taolises laulus tilistada armastust taevast saadetuna väena. — Oüis, mehine hoog iseloomustab ta laulu:

Ent vaevalt ta suudab lõpetada, kui Tannhäuser metsikus ekstaasis vastab omapoolise armuühinniga, mida tunneme ju avamängust ja esimesest riidist saadik (4): Veenusmäe motiive meeleluletavad käigud märgivad ta elamusi ning lõppeks, unustades kõik enda ümber, ta hüüab:

„Te maisnud pole armu täiel hinnal,
Nähtud minge, maiske seda Veenusmäel!”

Üldise jahmatuse ning naiste põgemise toovad need juhtunud sõnad; rüütliid haaravad mõõgad — Elisabeth heitub vahele. Ta tunnistab, et armastab